

PATVIRTINTA
Šiaulių Centro pradinės mokyklos
direktorius 2017 m. rugsėjo 1 d.
įsakymu Nr. V-55 (1.3.)

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO ŠIAULIŲ CENTRO PRADINĖJE MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I. SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokyklos tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017m. kovo 22d. įsakymu Nr. V-190 Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu 2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685; Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-625 Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje patvirtinimo, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu 2010 m. gruodžio 14 d. Nr. XI-1232.

2. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Šiaulių Centro pradinėje mokykloje tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti mokyklai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

3. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Šiaulių Centro pradinėje mokykloje.

4. Šiaulių Centro pradinės mokyklos Tvarkos aprašas papildo mokyklos vidaus veiklos ir kitus dokumentus, padedančius užtikrinti tinkamą smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos įgyvendinimą.

5. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

5.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

5.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir/ar patyčias, turi reaguoti ir jas stabdyti;

5.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų;

5.4. visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtinti tai savo parašu.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. *smurtas prieš vaiką* – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai. Išskiriamos šios smurto formos: fizinis smurtas (mušimas, purtymas, tampymas ir kt.), psichologinis smurtas (atstūmimas, fizinis ir emocinis apleistumas, ignoravimas ir kt.), seksualinis smurtas (seksualiniai santykiai, lytinių organų demonstravimas vaikams ir kt.), nepriežiūra (fizinis apleistumas, kai netenkinami vaiko fiziologiniai ir higienos poreikiai, emocinis apleistumas, kai nebendruojama su vaiku, socialinis apleistumas, kai nesirūpinama vaiko išsilavinimu);

6.2. *patyčios* – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.2.1. *žodinės patyčios*: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.2.2. *fizinės patyčios*: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.2.3. *socialinės patyčios*: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.2.4. *elektroninės patyčios*: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.3. **Patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi.

6.4. **Besityčiojantysis/skriaudėjas** – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

6.5. **Patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

6.6. **Patyčių stebėtojas** – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias.

6.7. **Patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių).

6.8. **Patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui, įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus).

6.9. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – patyčių situacijos mokykloje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus, informaciją ir svarbą šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

7. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta:

7.1. mokinių prieš mokinius;

7.2. švietimo įstaigų darbuotojų prieš mokinius;

7.3. mokinių prieš švietimo įstaigų darbuotojus;

7.4. švietimo įstaigų darbuotojų prieš kitus tos įstaigos darbuotojus;

7.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, mokytojus.

II. SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

8. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Centro pradinės mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

9. Mokyklos vadovas yra atsakingas už tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

10. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja vaiko gerovės komisija (kuriai vadovauja direktoriaus pavaduotojas ugdymui), kuri kasmet:

10.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

10.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per pusmetį);

10.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

10.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

10.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

10.6. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo tobulinimo;

10.7. atlieka kitus mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

11. Klasės vadovai ir socialinis pedagogas kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III. SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

12. Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas nedelsdamas reaguoja:

12.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ir/ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatus ir elgesio taisykles;

12.3. įvertina grėsmę vaikui, jo sveikatai ir, esant poreikiui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

12.4. smurto ir/ar patyčių atvejį nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (2 priedas) socialiniam pedagogui. Socialinis pedagogas registruoja formą smurto ir patyčių registracijos žurnale (3 priedas);

12.5. informuoja klasės vadovą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias, supažindina su užpildyta smurto ir patyčių pranešimo forma.

13. Mokyklos administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo reagavimo įtarus ir/ar pastebėjus elektronines patyčias ar gavus apie jas pranešimą veiksmai:

13.1. išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;

13.2. įvertina grėsmę vaikui, jo sveikatai ir, esant poreikiui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

13.3. surenka informaciją apie besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus ir smurto ir/ar patyčių atvejį nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (2 priedas) socialiniam pedagogui. Socialinis pedagogas registruoja formą smurto ir patyčių registracijos žurnale (3 priedas);

13.4. informuoja klasės vadovą apie elektronines patyčias ir pateikia įrodymus (išsaugotą informaciją), supažindina su užpildyta smurto ir patyčių pranešimo forma.

14. Klasės vadovas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

14.1. organizuoja individualius pokalbius su smurto ir/ar patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui, kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

14.2. klasės vadovas, smurtui ir/ar patyčioms pasikartojus antrą kartą ar esant sudėtingesniai smurto ir/ar patyčių atvejui, kreipiasi į mokyklos socialinį pedagogą, kuris kartu su klasės vadovu organizuoja individualius pokalbius su smurto ir/ar patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus);

14.3. klasės vadovas, smurtui ir/ar patyčioms pasikartojus trečią kartą ar esant sudėtingesniai smurto ir/ar patyčių atvejui, kreipiasi į mokyklos socialinį pedagogą, kuris kartu su klasės vadovu organizuoja individualius pokalbius su smurto ir/ar patyčių dalyviais ir jų tėvais (globėjais, rūpintojais);

14.4. klasės vadovas, smurtui ir/ar patyčioms pasikartojus ketvirtą kartą ar esant sudėtingesniai smurto ir/ar patyčių atvejui, kreipiasi į mokyklos Vaiko Gerovės komisiją (toliau – VGK), pateikia visas turimas užpildytas formas ar turimą informaciją raštu.

15. VGK įvertinusi turimą informaciją:

15.1. numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui, koreguoja veiksmų planą;

15.2. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui;

15.3. informuoja mokyklos vadovą apie esamą situaciją.

16. Administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar techniniam darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą ir/ar patyčias, turi informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi mokyklos tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

17. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

18. Ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui), arba jei numatytas veiksmų planas teigiamo rezultato neduoda, smurto ir patyčių sustabdyti nepavyksta, yra informuojamas mokyklos vadovas ir kreipiamasi į policiją ir VTAS.

IV. SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

ŠIAULIŲ CENTRO PRADINĖS MOKYKLOS REAGAVIMO Į SMURTĄ IR PATYČIAS VEIKSMŲ PLANAS

PATYČIŲ PASTEBĖJIMAS

Nutraukimas , taisyklių, nuostatų priminimas



Atsakingų asmenų informavimas

Klasės vadovo informavimas



Pranešimo apie patyčias formos užpildymas

Užpildytos formos pateikimas socialiniam pedagogui



Klasės vadovo pokalbiai su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui, kviečia juos dalyvauti pokalbiuose



Klasės vadovas, smurtui ir/ar patyčioms pasikartojus antrą kartą kreipiasi į mokyklos socialinį pedagogą

Socialinis pedagogas kartu su klasės vadovu organizuoja individualius pokalbius su smurto ir/ar patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus).



Klasės vadovas, smurtui ir/ar patyčioms pasikartojus trečią kartą ar esant sudėtingesniam smurto ir/ar patyčių atvejui, kreipiasi į mokyklos socialinį pedagogą

Socialinis pedagogas, kartu su klasės vadovu organizuoja individualius pokalbius su smurto ir/ar patyčių dalyviais ir jų tėvais (globėjais, rūpintojais)



Klasės vadovas, smurtui ir/ar patyčioms pasikartojus ketvirtą kartą ar esant sudėtingesniam smurto ir/ar patyčių atvejui, kreipiasi į VGK, pateikia visas turimas užpildytas formas ar turimą informaciją raštu



VGK narių pokalbiai su patyčių dalyviais ir jų tėvais (globėjais/rūpintojais), gautų duomenų, situacijos įvertinimas

Situacijos sprendimo veiksmų plano parengimas

Pagalbos teikimas nukentėjusiam

Pagalbos teikimas skriaudėjui



Tolimesnis situacijos stebėjimas



Ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui), arba jei numatytas veiksmų planas teigiamo rezultato neduoda, smurto ir patyčių sustabdyti nepavyksta, yra informuojamas mokyklos vadovas ir kreipiamasi į policiją ir/ar VTAS.

ŠIAULIŲ CENTRO PRADINĖ MOKYKLA
PRANEŠIMO APIE SMURTĄ IR PATYČIAS FORMA

_____ / _____
Pranešimo data Registracijos numeris

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė:	
Kur įvyko:	
Kada įvyko (data, val.):	
Kokia smurto ir/ar patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota (<i>Pažymėti X</i>):	
<ul style="list-style-type: none">○ Fizinė: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);○ Žodinė: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;○ Socialinė: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;○ Kibernetinės: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.);○ Fizinis smurtas: tyčiniai fiziniai veiksmai, sukeliantys vaikui skausmą, darantys žalą arba keliantys pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui (smūgiavimas, mušimas, tampymas, deginimas, uždarymas ir laikymas tamsoje, kankinimas ir kt.);○ Psichologinis smurtas: pastovus vaiko poreikių netenkinimas, nuolatinis vaiko atstovo pagal įstatymą bendravimo su vaiku pobūdis, kuris žalingai veikia vaiko asmenybę ir trikdo savivertę, jo asmenybės raidą (žeminimas, vaiko ignoravimas, nesirūpinimas poreikiais ir kt.);○ Seksualinis smurtas: (seksualiniai santykiai, lytinių organų demonstravimas vaikui, vertimas masturbotis ir kt.);○ Nepriežiūra: fizinis, emocinis, socialinis apleistumas (nesirūpinimas vaiko maistu, apranga, higiena, sveikata, netenkinami psichologiniai poreikiai, vaiko vagiliavimas, nereguliarus lankomumas ir kt.)○ Kiti pastebėjimai (rašyti)	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Asmens, <i>patyrusio smurtą ir/ar patyčias</i> vardas, pavardė:	
Asmens, <i>kuris smurtavo ir/ar tyčiojosi</i> vardas, pavardė:	
Asmens, <i>stebėjusio smurtą ir/ar patyčias</i> vardas, pavardė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

Asmuo pranešęs apie patyčias _____
(vardas, pavardė, parašas)

